

Nekrologi

IN MEMORIAM
 DR. PAVLA JERINA-LAH
 15. 2. 1915–12. 11. 2007

Ivan Cibic

Prim. dr. Pavla Jerina-Lah se je rodila v železničarski družini v Borovnici. Mladost in začetno šolanje sta potekala v Borovnici in na Vrhniki.

Vzgojena v družini s socialnim čutom in človeško ljubeznijo se je vpisala na medicinsko fakulteto v Ljubljani in jo dokončala v Zagrebu leta 1940.

V Ljubljanski bolnišnici se je posvečala kirurgiji, njeni priljubljeni stroki.

Ob razpadu Jugoslavije in okupaciji se je vključila v delo Osvobodilne fronte in pomoči prvim ranjenim partizanom.

Jeseni 1943 po nemški zasedbi Ljubljanske pokrajine je skupaj s sošolko in prijateljico dr. Franjo Bojc zdravila ranjene partizane v bolnišnici v Ribnici. Doživela je prvo nemško sovražno ofenzivo. Pri reševanju ranjencev sta bili obe zajeti in po večmesečnem zaporu izpuščeni. Decembra 1943 sta se pridružili partizanom v štabu 9. korpusa NOV na Primorskem. Prišla je pomembna zdravniška pomoč, ki je obogatila partizansko saniteto na Primorskem.

Dr. Pavla je prevzela vodstvo prve partizanske bolnice v Trnovskem gozdu, ki jo je zgradil dr. Aleksander Gala-Peter, prvi partizanski zdravnik na Primorskem. Dne 16. novembra smo se poslovili na ljubljanskih Žalah in v Ložu od naše drage dr. Pavle Jerina-Lah.

Spoznal sem jo januarja 1944 ob njenem prihodu v komaj zgrajeno barako za ranjence. Takrat je prevzela vodstvo Partizanske bolnice, imenovane po njej – bolnica Pavla.

Slovo od najdražjih, s katerimi sem delil svojo mladost, ustvarjalnost, požrtvovalnost in trud za zmago in osvoboditev domovine, je boleče in polno čustvenih spominov, veselja, strahu in upanja.

Ob slovesu se mi vrača spomin na ves čas partizanstva v bolnici, v kateri sem okrevajoči ranjenec postal njen spremljevalec, pomočnik, tovariš in prijatelj.

Bil je čas veličastnega prispevka mlade zdravnice, ki je v skromnih barakah sredi Trnovskega gozda reše-

vala življenja, lajšala bolečine in invalidnost ranjenim partizanom.

Prihajali so iz oddaljenih in bližnjih borb, okrvavljeni, izmučeni, lačni in prezeblji. Bili so borci za svobodo Primorske, osvobojeni ujetniki iz italijanskih in prebegli iz nemških taborišč, Rusi, Čehi, Poljaki in Francozi ter številni italijanski antifašisti iz partizanskih brigad.

Prišli so v njeno partizansko bolnico, ki jo je vedno imenovala naš dom, dom, v katerem so ranjenci na novo zaživel v varnem zavetju, polnem ljubezni, skrbi, nege in požrtvovalnosti dr. Pavle in njenih pomočnikov, partizanskih bolničark in bolničarjev.

Dr. Pavla, naša rešiteljica, je bila širokega srca, polna ljubezni, ki jo je razdajala med ranjence. Bila je toplega in mirnega pogleda, ki je vnašal upanje in zaupanje ranjenim in bolnim partizanom.

Ob njej smo okrevajoči ranjenci spoznali vso veličino naše zdravnice, naše učiteljice medicinske spretnosti in vrednosti ponovnega življenja.

Mladi, okrevajoči ranjenci, neuki medicinske vede smo bili deležni osnovne zdravniške vzgoje, nege in pomoči. Postali smo bolničarji, njeni pomočniki. Ves čas vojne vihre nam je bila vzor njena velika strokovnost, požrtvovalnost, ljubezen in človeška toplina, ki jo je razdajala prek 1600 ranjencem in bolnikom v njenih številnih postojankah.

Neštete nemške ofenzive z namenom, da odkrijejo in uničijo varno zavetje ranjencev, so narekemale ne samo evakuacije in skrivanje ranjencev v varna skrivališča, pač pa še večje napore in trud za njihovo varnost. Bile so zgrajene sredi Trnovskega gozda, trikrat opuščene zaradi dekonspiracije in ponovno zgrajene v težko dostopnih in varnih soteskah idrijskih gozdov. Koliko napornih pešpoti so zahtevale od naše Pavle v oddaljena skrivališča in okrevališča, ko je tam oskrbelo ranjence, in nato dolga pot vrnitve v centralno bolnico. To so bile njene dnevne dolžnosti in poti od operacijske barake in težkih operacij do nevarnih poti, kjer je bil pogosto prisoten sovražnik.

Dr. Pavlo je vzljubil ves primorski narod. Poimenovali so jo – naša legendarna zdravnica dr. Pavla. Njen prispevek k osvoboditvi Primorske bo ostal izpisan z zlatimi črkami. Dr. Pavla je bila vedno v središču spomina in pietete do padlih in ranjenih za svobodo Primorske.

Kmalu po osvoboditvi je bila premeščena v Beograd, kjer je postavila odlično organizacijo transfuzijske službe v Srbiji.

Ponovno sva se srečala tu v naši Ljubljani, ona upokojenka, vendar polna moči in zagona, da v življenju naredi še kaj dobrega. Ustanovila je Sekcijo partizanskega zdravstva Slovenskega zdravniškega društva. Desetletja je kot predsednica združevala še živeče partizanske zdravnike.

Skrbno je preučila zgodovino nastanka, dela in organizacijo partizanskega zdravstva na Slovenskem, ki je bilo edinstveno v okupirani in podjarmljeni Evropi. Številni so njeni strokovni prispevki v medicinski literaturi, bogati z izkušnjami partizanskega zdravstva, ki so danes lahko učna snov mladim zdravnikom.

Postala je častni član Slovenskega zdravniškega društva.

Njena aktivnost je zgodovinsko pomembna za strokovno in organizacijsko delo pri preučevanju partizanskega zdravstva v NOB. Nastal je obširen strokovni arhiv partizanskih izkušenj.

Sekcija in njeno dolgoletno predsedovanje je združilo in povežalo partizanske zdravnike. Spodbudilo je tudi primorske rojake, ranjence, invalide in njihove svoje k obujanju in ohranitvi spomina na pot reševanja ranjencev in invalidov iz bolnice Pavla in Franja na letališče na Notranjskem in dalje z zavezniki letali v urejene bolnice v Italijo.

Dr. Pavla ni nikoli pozabila na svoje ranjence, ki so v poznih letih iskali pomoč. Našla je čas za obisk in pogovor z bolnikom in zdravnikom in tako dala pogum in moč trpečim. Imela je široko srce, ki bije tudi za druge, poznane in nepoznane.

Dr. Pavla je vse po vojni nosila v sebi željo, da vse to bogato življenje, ki ga je doživljala v partizanski bolnišnici, opiše v knjigi o življenju ranjencev in njihovih rešiteljev.

S srčnostjo in trudom je napisala knjigo, tudi s prispevki ranjencev in osebja, z naslovom - Partizanska bolnišnica v Trnovskem gozdu. Knjiga je bogat prispevek k zgodovini partizanske sanitete na Primorskem.

Druga njena dolgoletna želja je bila, da se postavi, tam kjer je stala partizanska bolnica sredi Trnovskega gozda, spominsko obeležje bolnici Pavla. Želji za postavitve spominskega obeležja je prisluhnila občina Idrija in Zveza borcev. Dr. Pavla ga je odkrila avgusta 1999 ob navzočnosti številnih prijateljev Kluba bolnice Pavla in Franja, še živčih ranjencev in njihovih svojcev, primorskih rojakov in borcev.

Veder in vesel obraz naše Pavle o izpolnitvi njenih želja so vsi navzoči pristrčno pozdravili.

In še zadnjič, bila je že v letih, ko je naša Pavla aktivno podoživljala prehojeno pot, pot po poteh trnovskega gozda, v katerem je zdravila in reševala ranjene partizane, jim vračala zdravje, mir in zavetje.

Izpolnila je svoje poslanstvo, svoje želje in hrepenenja. Izmučeno telo je mirno zaspalo.

Za njene zasluge v NOB je bila proglašena za častno občanko občin Idrija in Logatec, bila je nosilka spomenice 1941 in številnih državnih in družbenih odlikovanj.

Dr. Pavla je imela moč, pogum, vztrajnost in široko in polno srce ljubezni do drugega, čigar življenje je bilo ogroženo in potrebno pomoči.

PRIM. DR. MILORAD GRUNČIČ

Božo Kralj

V sredo, 14. novembra 2007, smo se na ljubljanskih Žalah poslovili od prim. dr. Milorada Grunčiča, velikega zdravnika-ginekologa in porodničarja, velikega človeka in strokovnega učitelja ter dolgoletnega zdravnika na Ginekološki kliniki Kliničnega centra v Ljubljani.

Ob slovesu je trenutek, ko se zazremo v preteklost in obudimo ter zberemo spomine na pokojnega prim. dr. Grunčiča. Spomine, ki so vezani na njegovo strokovno pot in delo, ter spomine, ki so vezani na prim. dr. Grunčiča kot učitelja in človeka.

Prim. dr. Grunčič se je rodil leta 1921 v Zrenjaninu. Medicino je študiral na Medicinski fakulteti v Beogradu. Študij medicine je zaključil leta 1949. Bil je odličen študent, pravi predstavnik znane srbsko-beograjske medicinske šole, ki jo je vodil svetovno znani patolog profesor Šahović ter evropsko pomembni profesor ginekologije in porodništva profesor Tasovac, pri katerem je leta 1954 tudi opravil specialistični izpit iz ginekologije in porodništva.

Od leta 1951 do 1961 je bil zaposlen kot specializant in nato specialist-ginekolog v Glavni pokrajinski bolnišnici Novi Sad.

Leta 1961 je prim. dr. Grunčič kot izkušen ginekolog prišel na Ginekološko kliniko v Ljubljano. Postal je vodja oddelka za pooperativno ginekologijo. Kot novi vodja za pooperativno ginekološko zdravljenje je pooperativni oddelek reorganiziral in uvedel nove načine zdravljenja po hudih ginekoloških operacijah. Kmalu po prihodu v Ljubljano je odšel v Bari (Italija), da bi od tam prenesel še nekatere nove metode pooperativnega zdravljenja po radikalnih operacijah na Ginekološko kliniko v Ljubljano. Leta 1968 je postal primarij.

Prim. dr. Grunčič se je kljub sprva obetajoči in bleščeči karieri v Novem Sadu odločil za nadaljevanje strokovne poti v Ljubljani, da se je izognil njemu nenaklonjenim razmeram. Hitro se je vživel v novo okolje. Takoj nas je sprejel kakor tudi mi njega, saj je bil velik človek, priznan strokovnjak in prijazen zdravnik in sogovornik. Za specializante je bil je dober učitelj. Kot izkušen ginekolog je svoje znanje in izkušnje nesebično predajal kolegom, zlasti mlajšim sodelavcem. Spoštovali smo njegovo preudarno odločanje in trezno presojanje, njegovo neposrednost pri posredovanju znanja. Pri hudih zapletih smo se obračali nanj. Po kratkem teoretičnem razpravljanju je sam neposredno rešil hud zaplet, z zanj značilnim »Saj vendar to ni bilo nič posebnega«. Svoje strokovne izkušnje je opisal v številnih strokovnih in znanstvenih člankih. Leta 1973 se je odločil za delo v Nemčiji. Leta 1976 se je vrnil na Ginekološko kliniko in ponovno prevzel vodstvo pooperativnega oddelka.